

Перспективи дослідження. Вивчення концептуальних складників синтаксичних концептів у художньому прозовому тексті на матеріалі творів сучасних французьких письменників може надати відповідь на питання пропорційного співвідношення між індивідуальним і системно-мовним компонентами у текстотворенні.

Література:

1. Гак В. Г. Теоретическая грамматика французского языка / В. Г. Гак. – М. : Добросвет, 2000. – 839 с.
2. Кравченко А. В. Что такое «когнитивная структура», или об одном распространенном заблуждении / А. В. Кравченко. – М. : ИЯ РАН; ТГУ им. Г. Р. Державина, 2011. – С. 96–104. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.academia.edu/1148125/>
3. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько ; відп. ред.: В. М. Манакін. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 331 с.
4. Прохоров Ю. Е. В поисках концепта / Ю. Е. Прохоров. – 2-е изд. – М. : Флинта: Наука, 2009. – 176 с.
5. Шафиков С. Г. Категории и концепты в лингвистике / С. Г. Шафиков // Вопросы языкознания. – 2007. – № 2. – С. 3–17.
6. Desclés J-P. Réflexions sur les Grammaires Cognitives / J-P. Desclés // Modèles Linguistiques. – 1994. – P. 1–27.
7. Fauconnier G., Turner M. Conceptual blending, form and meaning / G. Fauconnier, M. Turner // Recherches en communication. – 2003. – № 19. – P. 57–86.
8. Fontanille J. Modes du sensible et syntaxe figurative / J. Fontanille. – Presses Univ. Limoges, 1999. – 140 p.
9. Muller C. Réflexions sur l'ordre des mots en français (les constituants majeurs de l'énoncé) / C. Muller // Actes du 1er Congrès Mondial de Linguistique Française, CD-Rom, Jacques Durand, Benoît Habert & Bernard Laks (eds). – Paris : EDP Sciences, 2008. – P. 2663–2676. [en ligne]: <http://www.claude-muller-linguiste.fr/wp-content/uploads/2012/09/Ordre-des-mots-en-fran%C3%A7ais.pdf>
10. Pekelder J. Le tertium comparationis en linguistique contrastive: problèmes et methods / J. Pekelder // Linguistica Pragensia. – 2010. – №1. – P. 22–36.
11. Petitot Jean Approche morphodynamique de l'iconicité des stémmas. Des connexions tesnièreennes aux images-schémas des grammaires cognitives. EHESS-P: http://www.crea.polytechnique.fr/JeanPetitot/ArticlesPDF/Petitot_Tesniere.pdf

Ілюстративний матеріал

12. Gaudé L. Le Soleil des Scorta / L. Gaudé. – Actes Sud Editions, 2004. – 250 p.
13. Rahimi A. Syngué sabour. Pierre de patience / A. Rahimi. – P. O. L éditeur, 2008. – 160 p.

УДК 811.111'276.3

Г. Ю. Цанро,

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ СТРАТЕГІЇ КОНТРОЛЮВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ІНТЕРАКЦІЇ (КООПЕРАТИВНА ТА КОНФРОНТАТИВНА ТАКТИКИ)

Стаття присвячена гендерному вивченню стратегії контролювання комунікативної інтеракції, а саме кооперативній та конфронтативній тактикам, реалізованих респондентами під час англійського телевізійного інтерв'ю. Матеріалом аналізу є програма CNN LARRY KING LIVE. Кооперативна тактика комунікативної інтеракції визначена гетерогендерною, а конфронтативна – гомогендерною чоловічою.

Ключові слова: гендер, англійське телевізійне інтерв'ю, стратегія контролювання комунікативної інтеракції, кооперативна тактика, конфронтативна тактика.

Статья посвящается гендерному изучению стратегии контролирования коммуникативной интеракции, а именно кооперативной и конфронтативной тактикам, реализованным респондентами во время англоязычного телевизионного интервью. Материалом анализа есть программа CNN LARRY KING LIVE. Кооперативная тактика коммуникативной интеракции определена гетерогендерной, а конфронтативная – гомогендерной мужской.

Ключевые слова: гендер, англоязычное телевизионное интервью, стратегия контролирования коммуникативной интеракции, кооперативная тактика, конфронтативная тактика.

The article presents communicative interaction control strategy as well its tactics, cooperation tactics and confrontation tactics used by interviewees in English television interview. The research is based on the program CNN LARRY KING LIVE. Cooperation tactics has been identified as heterogender tactics while confrontation tactics has been singled out as homogender male tactics.

Key words: gender, English television interview, communicative interaction control strategy, cooperation tactics, confrontation tactics.

Метою дослідження, представленого в даній статті, є аналіз гендерної специфіки стратегії контролювання комунікативної інтеракції. У ході даної розвідки на матеріалі англійського телевізійного інтерв'ю програми Larry King Live періоду 2005-2010 років було вивчено кооперативну і конфронтативну тактики як такі, що є базовими для реалізації стратегії контролювання комунікативної інтеракції. Хоча комунікативні стратегії широко вивчаються у лінгвістиці, однак гендерна специфіка даних стратегій не була достатньо висвітлена, що робить дану розвідкою актуальною у сфері гендерної лінгвістики. У ході дослідження застосовано комплексну методіку, зокрема прагматичний аналіз, який залучено для виявлення стратегій і тактик, реалізованих мовцями, контекстуально-інтерпретаційний і конверсаційний аналізи для виявлення мінімальних діалогових одиниць, що уможливило розрізнення тактик, а також порівняльний метод, який дозволяє охарактеризувати специфіку гендерного варіювання стратегій і тактик в англійському телевізійному інтерв'ю.

Стратегія контролювання комунікативної інтеракції безпосередньо пов'язана з іншими стратегіями, реалізованими мовцями під час інтерв'ю, а саме із стратегією контролювання теми й іміджотворчою стратегією. Так, кооперативна тактика стратегії моделювання комунікативної інтеракції базується на таких тактиках стратегії контролювання теми, як підтримання теми, розвиток теми, тематична деталізація. Основою для конфронтативної тактики є тактика інтродукції нової теми та відмови від неї. Хочемо зауважити, що гендерні стереотипи щодо відповідних «правильних» образів чоловіка / жінки у суспільстві найяскравіше репрезентуються через іміджотворчу і стратегію контролювання комунікативної інтеракції.

Гендер розглядаємо як соціально побудовану модель, яка не має певних форм, проте яка ідентифікується під час її комунікативної реалізації мовцями. Х. Котхофф [9] вказує на значний відрив між отриманими на гендерному матеріалі емпіричними даними та їх теоретичним тлумаченням. Методологічним недоліком вважається перебільшення «гіпотези

гендерних субкультур», тобто гіперболізація категорії «гендер», недооцінювання ролі контексту. Гендер настільки тісно пов'язаний з іншими соціальними параметрами [5, с. 41–43], що досить складно дати йому повне визначення чи розкрити його сутність лише через концепції «чоловік / жінка» або «маскулінність / фемінінність» [6, с. 278].

Дискурс інтерв'ю надає можливість проаналізувати комунікативну репрезентацію гендера респондентами. В інтерв'ю об'єктивізується результат взаємодії учасників комунікативної інтеракції, які знаходяться в безпосередній залежності від основних макроінтенцій, що виражають їх потребу вступати в інтеракцію. І. Ю. Капичникова [2, с. 19–21] представляє інтерв'ю як мовленнєву взаємодію, у якій відбиваються взаємодії актуальності теми інтерв'ю та соціальні умови інтерпретації інтерв'ю через інтерпретацію змісту інтерв'ю читачем чи слухачем. Так, лінгвістичним аналізом інтерв'ю є аналіз лексико-граматичного аранжування, за допомогою якого досягаються ці чи інші комунікативні стратегії; аналіз породження й інтерпретації діалогічних єдностей як основи інтерв'ю; аналіз соціальних умов, що створюють актуальність інтерв'ю.

Успішне планування спілкування респондентом під час інтерв'ю залежить не тільки від уміння чіткого реагування на репліки інтерв'юера, а й від вдалої побудови респондентом комунікативної поведінки з урахуванням комунікативних норм, прийнятних для телевізійного шоу. Під комунікативними нормами розуміємо комунікативні правила, що є обов'язковими для виконання у лінгвокультурному суспільстві [4, с. 43]. Комунікативні норми відображають уявлення про межі варіювання комунікативної поведінки, що склалися у суспільстві і порушення яких призводить до комунікативного конфлікту. Обидва учасники інтерв'ю дотримуються комунікативних норм, оскільки телевізійне інтерв'ю регулюється ще й нормами публічного заходу.

Дане дослідження англійського телевізійного інтерв'ю демонструє, що стратегія контролювання комунікативної інтеракції представлена наступними тактиками: кооперативна, конфронтативна, провокуюча та захисна.

Тактика кооперативної комунікативної інтеракції вживається як респондентами-чоловіками, так і респондентами-жінками під час інтерв'ю, що є очікуваним, оскільки погоджуючись на участь у програмі відомого телеведучого зірки налаштовані на зміцнення своєї слави та підтримки або зміни певного іміджу, а отже мають бути налаштовані на співпрацю із інтерв'юером. У гостей програми з'являється можливість прорекламувати себе на широку аудиторію. Але при цьому необхідно враховувати, що Ларі Кінг намагається висвітлити певні провокуючі деталі з життя відомих людей, на що респонденти телевізійного інтерв'ю не завжди погоджуються.

Розвідка матеріалу демонструє реалізацію мовцями тактика кооперативної комунікативної інтеракції при досягненні згоди на розголошення певної інформації, тоді й інтерв'юер, і респондент дотримуються Правил Кооперації і відповідно до прийнятних правил ведення інтерв'ю чергуються у блоках питання-відповідь.

KING: Does it still come with you, like when you get on the court, you're just knocking the ball around and then you start to play a game. For laughs, at home, are you still driven to win?

AGASSI: By him or by –

KING: By you?

AGASSI: Absolutely. You know, I'm driven to push myself. That's the only thing I know. It's really, it's not for the W. It's not for the win. I never functioned that way. I never said this is a tournament that I'm going to win. I always went out there and only saw the next step that was in front of me. That step was plenty big enough for me most of the time.

KING: So always one at a time?

AGASSI: Always one at a time. It's amazing how much momentum you manage to build in your life with that.

KING: Even when you're in the semis, you're not looking forward to the final, if you're playing in the semis?

AGASSI: There are times you're aware of what's going on and you need to be. You need to know who your opposition is and what you're in for and sometimes you can get ahead of yourself, but most of the time that I got ahead of myself I never had to worry about playing in the finals because I lost. So it was sort of, you know, a lot of trial. You know, I learned the hard way not to do that (07.09.06 M).

Респондент Андре Агасі вживає тактику кооперативної комунікативної інтеракції, яка корелюється з тактикою розвитку теми та тактикою тематичної деталізації. Респондент продовжує тему, запропоновану інтерв'юером, та детально описує завдання, які він ставить перед собою кожного разу на корті.

KING: The president talks about United States troops standing down and Iraqi forces standing up. What does that mean?

RUMSFELD: Well, it means that as we go through each week, month, we now have either closed or passed over 30 bases to the Iraqis, 30 locations to the Iraqi security forces. In the January election a year ago, our security forces were very much involved. In the October referendum, the Iraqi security forces were in the lead and we were kind of in the back. And in the December election we were very much in the back and the Iraqi security forces for all practical purposes provided the security. Now, what it means is as the Iraqi security forces can take over those responsibilities, we will continue to pass them over to them and leave – be able to reduce down coalition forces (25.05.06 M).

Респондент Дональд Рамсфелд, міністр Оборони Сполучених Штатів, відповідаючи на питання Ларрі Кінга про розташування військових баз і військових сил Сполучених Штатів на території Іраку, дотримується запропонованої тематики, деталізує свою відповідь, оскільки вважає необхідне проінформувати телеглядачів щодо планів уряду, базуючи свою відповідь на тактиці кооперативної комунікативної інтеракції.

KING: I don't know every aspect of the Mennonite faith, but do they have television? Do they watch you win?

LANDIS: They don't have a television. I grew up without a television or radio, other than the tape player. We had gospel songs and that kind of thing. But they watched the race. They went to some friend's house down the street, some neighbors, each day, and they got to see it (28.07.06 M).

Респондент, переможець змагань Тур де Франс, Флойд Ландіс будує свою відповідь, комбінуючи тактики розвитку теми та тактику кооперативної комунікативної інтеракції.

KING: Why radiation?

CROW: Radiation is a systemic therapy. It's – it's basically preventative. And what they do is, in hopes that they – that they got all of it, they – they kill all the cells in the breast, not just the cancer cells or the pre-cancer cells, but – but all the cells, in hopes that it will never come back.

KING: Is it like a laser?

CROW: Mmm-hmm. Yeah. And it's seven weeks, and...

KING: Every day?

CROW: Every day. And it's – it's so much better than chemotherapy. And I wasn't even a candidate for chemotherapy, because of my – not having it in my lymph nodes. But it's interesting, because they shoot a beam of energy that you can't see from one angle,

and then it comes around, and they shoot it from another angle. And they can detect exactly how much of the lung is being shot. And it's not a painful process. It's one that causes fatigue and soreness. And, you know, you have some aftermath of it. Then they put you on a drug called tamoxifen, which basically puts you into early menopause. And you take it for five years. And – and I have opted not to take that for a while. So – but that's also preventative (23.08.06 F).

Комбінування тактики підтримання теми, розвитку теми, тематичної деталізації з тактикою кооперативної комунікативної інтеракції дає можливість респондентів Шеріл Кроу продовжувати тему, запропоновану інтерв'юером, та розповісти телеглядачам про курс лікування. Шеріл Кроу відверто говорить про курс лікування від раку грудей, оскільки ставить за мету донести свою ідею регулярного обстеження, яке допомогло виявити хворобу на ранній стадії.

KING: Where did you start?

HAWN: I was a dancer. So I started dancing.

KING: Where in Washington?

HAWN: Washington, D.C., I was 3 years old. And I danced. And that's how I got to New York as a dancer. And danced on stage and on a few tables. And then I went to Vegas. And I danced in Vegas. And then I came to L.A., and I actually got picked out of the Tennessee Ernie Ford and Andy Griffith chorus line.

KING: To sing and act and...

HAWN: I was dancing and I was singing. And I took the job because I got to do both. And I got paid double.

KING: How did you get laugh-in?

HAWN: George Slaughter came on the set of «Good Morning World,» which is – «Good Morning World» was the first show that I ever did, and I was an actress, and that's what I was picked out of the chorus line to do, caused a great sense of insecurity and fear on my part, which I did write about. And a lot monstrous anxiety attacks, because I didn't want to be a movie star. I didn't want to be successful that way. I just wanted to dance. And life doesn't always work out the way you think it will. I then was found by George Slaughter... So he said, well, I'll give you three shows to do, and let's see what happens. So I forgot my lines... He said, no, Goldie, that was just fine. I said, please, can I do it again? I messed it up. He said, you were just perfect. So a career was born (24.02.06 F).

Респондент, Голді Хон, кінозірка, розповідає про початок своєї кар'єри, використовуючи тактику розвитку теми, тематичної деталізації та тактики кооперативної комунікативної інтеракції.

Тактика конфронтативної комунікативної інтеракції реалізується через перерозподіл ініціативи, що проявляється у накладанні реплік респондента на репліки інтерв'юера, та перерозподіл ініціативи, що проявляється в перериванні інтерв'юера респондентом.

Розбіжності щодо гендерних комунікативних стратегій яскраво виявляються в процесі гетерогендерної комунікації [1, с. 97–98]. Так, у чоловічому гомогендерному та жіночому гомогендерному спілкуванні накладання реплік і переривання мовлення співрозмовника – явища однаково поширені. У гетерогендерній інтеракції чоловік демонструє прагнення до лідерства, домінування в співбесіді, а жінка демонструє схильність до мовленнєвої співпраці та паритету [3, с. 24].

У гетерогендерній комунікації чоловіче мовлення є домінуючим і підкоряє жіноче мовлення шляхом досить частого невинного переривання співрозмовника. Жінка ж у даній ситуації, як правило, не намагається відновлювати своє мовлення, дотримуючись тактики мовчазного протесту. Чоловік на відміну від жінки продовжує говорити одночасно із співрозмовником, що спричиняє накладання реплік, які спрямовані на збереження комунікативної ініціативи. Зазначимо, що жінка використовує мовленнєве переривання з метою демонстрації уважного слідування за мовленням співрозмовника, що реалізується у формі коротких схвальних чи співчутливих зауважень або вигуків [7]. Однак, випадки накладання реплік у чоловічих гомогендерних групах не є тенденцією, особливо, якщо мета розмови – встановлення дружніх відносин [8, с. 112, с. 117].

BALDWIN: You don't remember? You did spend the night with me.

BEHAR: I really thought this was a very compelling book.

BALDWIN: Did you like it?

BEHAR: Yes, I...

BALDWIN: I mean not like it, but did you appreciate some of it?

BEHAR: I went through it. It was – it's not boring, even though it's got a lot of technical stuff about in it about the law. You write very well, I think (17.12.08 F).

Респондент Алік Болдуін використовує комунікативний хід перерозподілу ініціативи, накладаючи свою репліку на репліку інтерв'юера, уточнюючи своє запитання, при чому міняється традиційними ролями інтерв'юер-респондент і бере ініціативу на себе.

KING: How much of that life experience goes into a role?

HACKMAN: Well, I think everything. I think when you decide to do a role as an actor, you – if you're honest with yourself, you choose all those things, both the good and the bad that's happened to you. And you try to make that come alive.

KING: So it's still you...

HACKMAN: Yes. It's still you.

KING:... In that admiral (07.07.04 M).

Респондент Джин Хекман перериває мовлення, розуміючи його запитання про роль адмірала у фільмі та особисті якості актора, що поєднуються в ролі та в реальному житті.

KING: He didn't say, what are you crazy or...

CLAPTON: On the face of it. I mean, that's the one thing that I think none of us have ever really been sure of, because George was – like his record label – was a dark horse. And he didn't always tell you exactly what he was thinking. So it may have been that it hurt him more than he let on, you know.

KING: Was it hard for you to do, to tell a man, I'm in love with your wife?

CLAPTON: I had no choice. I had no choice. And I think he knew anyway. I mean, it was kind – it was fairly obvious, you know? We weren't – we weren't that discreet. And I think his – well, I remember his response was, well, I'll swap her for the girl – your girlfriend, you know (12.10.07 M).

Респондент Ерік Клептон не дає можливості інтерв'юєрові закінчити висловлювання, оскільки передбачає запитання та випереджає можливе неправильне трактування характеру Джорджа Харісона та його реакцію на повідомлення, що його друг закоханий у його дружину. Респондент перериває мовлення інтерв'юєра, вживаючи тактику конфронтативної комунікативної інтеракції.

Тактика конфронтативної комунікативної інтеракції вживається як респондентами-чоловіками, так і респондентами-жінками.

У наведеному прикладі респондент Ден Ратер відмовляється продовжувати тему, запропоновану інтерв'юєром, застосовуючи тактику відмови від теми з тактикою конфронтативної комунікативної інтеракції.

KING: Have you ever thought of entertaining a lawsuit?

RATHER: Notice that I pause.

KING: Pregnant pause.

RATHER: I'm not going to talk about that.

KING: But you're not saying no? I'll just – I'm being a Dan Rather journalist now. You did not say no.

RATHER: You asked me had I ever thought about it. And the answer is I can't say that I never thought about it (12.07.06 M).

Тактика відхилення від теми також трактується як конфронтативна комунікація через недотримання тематики, запропонованої інтерв'юєром.

KING: You have on your team – an impressive team. I think even rivals would admit that. But you have four presidential rivals – Obama has. He has you, Hillary Clinton, Richardson and Tom Vilsack. That sounds like Lincoln. Is that going to work?

BIDEN: Well, it will work, because if you take a look – again, you know, if you – I know you've read the «Team of Rivals,» Doris Kearns Goodwin's book...

KING: Yes. A great book.

BIDEN: You know, the differences between Seward and Lincoln were profound. The difference between Hillary Clinton, Joe Biden and Barack Obama, to take three, were not profound differences. We all were on the same basic page, with difference – different points of emphasis. And the arguments among us all was about leadership (22.12.08. M).

Респондент Джо Байден уживає тактику відхилення від теми, відповідаючи на запитання інтерв'юєра про схожість команди нового президента з командою Лінкольна, відходить від теми, яку продовжить пізніше, посилаючись на книгу Доріс Гудвін.

KING: The relationship with Professor Tracey, who has appeared on this show I guess you know, how did that start?

KARR: Well, you know, Larry, my attorneys have advised me not to be here at all because they want to protect me and that's understandable. They've advised me that anything to do with any arrest in the past, any investigations that have been launched against me in the past that I should not discuss that and I really want to respect their advice because they did such a great job...

I was able to see justice in action. I was able to see that you can – with competent and very fantastic attorneys who have all the facts in place can definitely defend you from any kind of accusations that are launched against you (16.10.06 M).

У наведеному прикладі респондент Джон Марк Кар відмовляється відповідати на запитання Ларрі Кінга, уживаючи тактику відмови від теми, тактику тематичної деталізації, пояснюючи свою відмову, та використовуючи тактику конфронтативної комунікативної інтеракції.

KING: So if somebody – some wealthy erson, of our viewers, were to give a check for \$150,000...

KING: That would be building a house.

KING: that would be a house.

PITT: That would be...

PITT: They...

PITT: They are putting a family in a house. They are returning a family to their neighborhood. Done. It's done.

KING: All right (05.12.07 M).

Респондент Бред Піт та інтерв'юєр у даному прикладі перебивають один одного, уживаючи тактику конфронтативної комунікативної інтеракції, оскільки говорячи про одну й ту ж тему, акцентують різні підходи до неї, в кінці респондентові вдається довести свою точку зору й отримати прийняття його думки інтерв'юєром.

KING: Hey, by the way, what do you make of this whole...

BEHAR: Who...

KING: ...Kirstie Alley thing – up, down, up, down?

BEHAR: Which part? Which – I know. She's yo yo dieter. She's a yo yo dieter. Wasn't she on «Oprah» with – showing herself in a bikini?

KING: Yes (05.05.09 F).

Респондент Джой Бехар перериває мовлення інтерв'юєра з метою уточнення його висловлювання.

Тактика конфронтативної комунікативної інтеракції вживається респондентами з метою відхилення теми, що є неприйнятною для них, уточнення інформації, переривання неточної або неправильної інформації, ненавмисного відходу від теми за рахунок асоціативних тем, що розвиваються на базі запропонованої теми інтерв'юєром.

Дана розвідка показує, що тактика кооперативної комунікативної інтеракції стратегії моделювання комунікативної інтеракції є гетерогендерною, тобто реалізується як респондентами-чоловіками, так і респондентами-жінками під час телевізійного інтерв'ю, в той час як тактика конфронтативної комунікативної інтеракції тієї ж стратегії є гомо гендерною чоловічою, що відображає певні гендерні комунікативні стереотипи.

Подальше вивчення гендерної специфіки варіювання стратегій і тактик в англomовному телевізійному інтерв'ю можливе з урахуванням впливу фактора гендера інтерв'юєра на комунікацію, оскільки дана розвідка була здійснена з урахуванням лише гендера респондентів, оскільки матеріал дослідження будувався на програмі з одним тим самим інтерв'юєром.

Література:

1. Борисенко Н. Д. Порушення принципу кооперації в міжгендерному спілкуванні персонажів сучасної британської драми / Н. Д. Борисенко // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. – К. : Київ нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2008. – Вип. 24. – Ч. 1. – С. 97–102.
2. Капичникова И. Ю. Модально-оценочная структура интервью в массово-информационном дискурсе : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Капичникова Инна Валерьевна. – Иркутск, 2003. – 146 с.

3. Мартинюк А. П. Регулятивна функція гендерно маркованих одиниць мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / А. П. Мартинюк. – К., 2006. – 42 с.
4. Прохоров Ю. В., Стернин И. А. Русские: коммуникативное поведение / Ю. В. Прохоров, И. А. Стернин. – М. : Флинта Наука, 2006. – 328 с.
5. Трофимова Е. В. Терминологические вопросы в гендерных исследованиях / Е. В. Трофимова // Гендер: Язык, культура, коммуникация: сб. науч. статей. – М. : Моск. гос. лингв. ун-т, 2002. – С. 41–54.
6. Цапро Г. Ю. Гендерні комунікативно стильові розбіжності / Г. Ю. Цапро // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [«Функциональная лингвистика. Итоги и перспективы»], (Ялта, 30 верес.–4 жовт. 2002 р.) / Таврій. нац. ун-т ім. В. І Вернадського. – Симферополь: CLC. – 2002. – С. 278–279.
7. Coates J. Women, Men and Language / Jennifer Coates. – L.; N. Y. : Longman, 1986. – 178 p.
8. Coates J. One-at-a-Time: The Organization of Men's Talk / J. Coates // Language and Masculinity / Ed. by S. Johnson, U. H. Meinhof. – Oxf.; Camb. : Blackwell, 1997. – P. 107–129.
9. Kotthoff H. New Perspectives on Gender: Studies in Discourse Analysis / H. Kotthoff // Гендер: Язык, культура, коммуникация: сб. науч. статей. – М. : Моск. гос. лингв. ун-т, 2001. – С. 11–32.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

- режим доступу: Larry King Live – CNN.com – Transcripts
 24.02.06 F – Hawn, Goldie
 25.05.06 M – Rumsfeld, Donald
 12.07.06 M – Rather, Dan
 28.07.06 M – Landis, Floyd
 23.08.06 F – Crow, Sheryl
 07.09.06 M – Agassi, Andre
 16.10.06 M – Karr, John Mark
 12.10.07 M – Clapton, Eric
 05.12.07 M – Pitt, Brad
 17.12.08 F – Behar, Joy
 05.05.09 F – Behar, Joy

УДК 821.111 (73) – 312.4.09

О. О. Черник,

Державний вищий навчальний заклад «НГУ», м. Дніпропетровськ

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО КОНЦЕПТУ «FEAR» У РОМАНІ ДЕНА БРАУНА «ИНФЕРНО»

Стаття присвячена вивченню емоційного концепту «fear» та особливостям його вербалізації в романі Дена Брауна «Инферно». Проаналізовано мовні засоби об'єктивізації концепту, виділено когнітивні ознаки та змодельовано його структуру.

Ключові слова: художній концепт, емоційний концепт, вербалізація, структура концепту, когнітивні ознаки.

Статья посвящается изучению эмоционального концепта «fear» и особенностям его вербализации в романе Дена Брауна «Инферно». Анализируются языковые средства объективизации концепта, выделяются когнитивные признаки и моделируется его структура.

Ключевые слова: художественный концепт, эмоциональный концепт, вербализация, структура концепта, когнитивные признаки.

The article deals with the emotional concept of «fear» and peculiarities of its verbalization in the novel «Inferno» by Dan Brown. In the course of the research, the author employs the method of constructing the concept field model, that includes the description of the center and periphery.

From the research that has been done, it is evident that the concept under analysis has a very wide language expression in the Dan's Brown novel «Inferno». The text objectifies all cognitive features of the concept which were extracted from the dictionary definitions: «bad feeling», «reaction to danger», «waiting for something bad», «waiting for something painful», «reaction to something powerful». Moreover, the investigation of the text reveals the additional features of the concept: «fear is caused by something related to death», «reaction to the lack of information», «fear is caused by a piece of art or literary work», «reaction to strange creatures and the other world», «fear for mankind». These cognitive features belong to the center of the concept.

The author uses and creates himself a number of cognitive metaphors to emphasize figuratively such concept features as: «speed», «suddenness», «sharpness, penetration», «prevalence», «instant spread», «uncontrollability and rapid growth», «defense». It has been also found out, that the writer often verbalizes the concept implicitly by describing somatic symptoms experienced by a fearing person. In this way, the author attempts to influence the recipient of the text, makes them fear as much as the heroes of the novel do. The cognitive metaphors and description of somatic symptoms are the ways of the concept verbalization that constitute the periphery of the concept.

Key words: literary concept, emotional concept, verbalization, concept structure, cognitive features.

Представлена тема знаходиться в руслі актуальних досліджень когнітивної лінгвістики, оскільки в останній час набуває актуальності вивчення художніх концептів. Художній концепт виступає фрагментом створеної автором картини світу, поглиблює інтерпретацію його творів та виявляє суттєві особливості індивідуального стилю. Окрім того, увага до концептів, які вербалізуються в художніх творах, пояснюється тим, що індивідуалізована мова рухливіша і тому здатна краще реагувати на зміни в мовному та соціально-культурному середовищі [6, с. 11]. Дослідження художніх текстів також дозволяє зіставити загальнонаціональні та індивідуальні складові концепту.

Досліджуючи ідіостиль американського письменника Дена Брауна, автора детективних бестселерів, ми вирішили зупинитись на вивченні вербалізації концепту «fear» у його романах. Наш вибір пояснюється тим, що концепт «fear» належить до емоційних концептів, тому його вербалізація посідає важливе місце у створенні саспенсу – певного емоційного стану, який охоплює читача під час прочитання роману.

У вітчизняному та зарубіжному мовознавстві існує небагато теоретичних праць, присвячених художньому концепту. Першим його дослідив російський вчений С. О. Аскольдов, виділивши такі особливості, як «замісна сила», «психологічна